

Jelentés

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság 2002. évi tevékenységéről

Pécs, 2003. február 14.

Dr. Iványi Ildikó
igazgató

Tartalomjegyzék

I. A JELENTÉS ÉRTÉKELŐ TÁBLÁZATAI

II. EGYES TÁBLÁZATOKHOZ FÜZÖTT SZÖVEGES ÉRTÉKELÉS

1. SZEMÉLYI ÁLLOMÁNY
2. TERÜLETI ADATOK
  - 2.1. *Védett és védelemre tervezett területek*
  - 2.2. *Saját vagyonkezelésű területek*
  - 2.3. *Terület nélküli értékek*
3. KUTATÁS ÉS MONITOROZÁS
  - 3.1. *Kutatás*
  - 3.2. *Monitorozás*
4. KEZELÉSI TEVÉKENYSÉG
  - 4.1. *Kezelési tervek*
  - 4.2. *Élőhely fenntartás*
  - 4.3. *Élőhely rehabilitáció*
  - 4.4. *Fajvédelem*
  - 4.5. *Saját állatállomány*
  - 4.6. *Vadászterületek*
  - 4.7. *Halászati vizek*
5. JOGI TEVÉKENYSÉG
  - 5.1. *Hatósági eljárások*
  - 5.2. *Bírságok*
  - 5.3. *Büntető ügyek*
  - 5.4. *Polgári perek*
6. ÖRSZOLGÁLAT
7. KÖLTSÉGVETÉS ÉS VAGYON
  - 7.1. *Kiadások*
  - 7.2. *Bevételek*
  - 7.3. *Vagyon*
  - 7.4. *Épületek*
  - 7.5. *Eszközök*
8. BEMUTATÁS, OKTATÁS, PR
  - 8.1. *Turisztikai infrastruktúra*
  - 8.2. *Kiadványok*
  - 8.3. *Látogatottság*
  - 8.4. *PR*
9. KAPCSOLATTARTÁS HAZAI PARTNERSZERVEZETEKSEL (CSAK SZÖVEGES ÉRTÉKELÉS)
10. KÜLFÖLDI EGYÜTTMŰKÖDÉS
11. ELLENŐRZÉS
12. FONTOSABB CÉLKITŰZÉSEK A KÖVETKEZŐ ÉVRE (CSAK SZÖVEGES ÉRTÉKELÉS)

I. Az éves jelentés táblázatai

II. Egyes táblázatokhoz fűzött szöveges értékelések

1. Személyi állomány

Általánosságban az Igazgatóság személyi állománya a felmerülő feladatok ellátása szempontjából kielégítő, de teljesnek nem mondható. Mint a táblázatos értékelésből kiderül igen magas a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya a szakmai osztályok és az őrszolgálat tekintetében is. Jellemző a szakirányú (természetvédelmi szakmérnök, környezetvédelmi szakmérnök, környezetvédelmi szakjogász) másoddiplomával rendelkezők magas aránya. Feltétlenül növelni kell viszont a nyelvi képzettséggel rendelkezők számát. Itt elsősorban a szakmailag nélkülözhetetlen angol nyelvi ismeretben való előrelépés szükséges.

Az egyik legjelentősebb problémát az erdészeti osztály feladatainak maradéktalan ellátásához szükséges létszámhiány jelenti. Különösen a tervezési, és vagyongazdálkodási feladatokra nem jut elég energia, ami így a természetvédelmi munka hosszú távú hatékonyságát rontja. Az egyre növekvő feladatok és várható védetté nyilvánításokkal megnövelt területek nagysága miatt az Igazgatóság természetvédelmi őr létszámának további bővítése nélkülözhetetlen különösen a Nyugat-Drávai az Észak-Somogyi és a Zselici Tájegység területén.

Jelentősebb probléma viszont a személyi állomány nagysághoz képest az aránytalanul gyenge technikai ellátottság. A területi feladatokhoz nélkülözhetetlen a gépjárművek számának növelése, a meglévő km keretek bővítése és a folyamatos üzemelésük biztosítása. Szintén alapvető fontosságú a ma még hiányos számítástechnikai ellátottság területi és központi fejlesztése is.

2. Területi adatok

2.1. Védett és védelemre tervezett területek

A jelenleg országos védettséggű területek aránya jelentősen elmarad mind az országos átlagtól mind a szakmai szempontok alapján védelemre érdemes területek nagyságától. A geomorfológiailag meglehetősen változatos Dél-Dunántúl állat és növényföldrajzi szempontból is heterogén területek találkozási pontjaiban található, így a különböző és veszélyeztetett élőhely típusok magas aránya jellemző.

A védetté nyilvánítások során alapvető fontosságú a Szekszárd-Geresdi dombvidék két (7500 ha) és a Mecsek hegység nyugati területének (Nyugat-Mecsek karszt) egy tömbben (10 000 ha) való védetté nyilvánítása valamint a Villányi hegység értékes területeinek további kiterjesztése. Előkészítés alatt van a Zselici Tájvédelmi Körzet (10 000 ha) és a Duna-Dráva Nemzeti Park Dráva menti területeinek (3000 ha) jelentős bővítése valamint a Kisszékely-Nagyszékely dombság TT (2000) védetté nyilvánítása. (lista a táblázatban)

A védetté nyilvánítást lassítja az eljáráshoz szükséges természetvédelmi kezelési tervek és egyes esetekben a területi kutatási adatok hiánya. Szükséges lépés a korábban védetté nyilvánított területek fokozottan védett területeinél egyes esetekben a fokozott védelem alóli feloldás, itt javaslatunkat a készülő kezelési tervekben egységesen fogalmazzuk meg.

2.2. Saját vagyongazdálkodású területek

Erdők

Az Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő erdőterületek (7800 ha) túlnyomó többsége egykor szövetkezeti kezelésben volt, ami az erdők állapotán meglátszik. Viszonylag sok köztük az akáccal fertőzött terület, vagy a fenyvesítési program következtében létrehozott, nem túl állékony faültetvény illetve az ártéri nemes nyár ültetvény. Ezek általában értékes természeti területek közé ékelődnek, így átalakításuk rendkívül fontos, bár kétség kívül költséges.

Az ebből adódó feladatok elvégzése jelentős megterhelést jelent a nemzeti park igazgatóságnak. A több évi gazdálkodás következtében elvadult, esetenként fel sem újított területek rendbetétele rendkívül energia és pénzigényes tevékenység. Tovább nehezíti a feladatot a működési területünkön is jelentkező országos probléma, a természetes vadeltartó képességet messze meghaladó vadállomány, amely miatt őshonos fafajú erdőket szinte mindenhol csak kerítés védelmében lehet létrehozni.

Az állománynevelési munkák során a fiatal és középkorú erdők természetközelségén próbálunk javítani a tájidegen fajok visszaszorításával, az erdő térszerkezetének javításával.

A vadállomány megfelelő szintre történő beállítása után van lehetőség az erdők természetközelségét növelő erdőszerkezet-átalakítási munkákra. Ez részben az ültetvények elegyes, természetközeli erdőkre történő lecserélését, részben a vágásos, egykorú erdőkép természetközeli, változatos szerkezetűre változtatását jelenti.

Gyepek

A nagy egybefüggő gyepterületek (zömében ártéri gyepek) folyamatos fenntartó kezelése megoldott saját állatállomány illetve haszonbérleti forma segítségével. A kisebb mozaikos szerkezetű gyepek fenntartása probléma a lecsökkent állatállomány miatt. Itt saját források biztosításával kezeljük a legértékesebb területeket.

Nádasok, vizes élőhelyek

Igazgatóságunk egyik legfontosabb feladatának tekinti a vizes élőhelyek megőrzését és szakszerű kezelését. A vagyongazdálkodásunkba tartozó területek legértékesebb részein rehabilitációs programokat indítottunk. (lásd melléklet)

Szántók

A védett területek közé beékelődött szántók átalakítását megkezdjük gyepterületek kialakításával, illetve erdőtelepítések segítségével. A zárványterületek szántó művelési ágban tartásának természetvédelmi indoka nincs.

2.3. Terület nélküli értékek

A forrás és a víznyelő kataszter előkészítési munkáit megkezdjük, mely adatbeszerzést és az eddigi felmérések összefoglalását jelentik.

A barlang kataszterezés már több éve folyamatban van, a közhiteles nyilvántartáshoz szükséges adat-kiegészítések és felmérések, kezelési tervek készítése történt meg eddig. Az elmúlt évben kezdődött meg a kisebb barlangok felmérése és nyilvántartása, ezért jelentkezik az elmúlt évi magas szám.

A földvár és kunhalom kataszterezés befejeződött, csak kiegészítő információk, adatok beszerzése maradt erre az évre.

Nagy feladatot jelent az egyedi tájértékek kataszterének elkészítése. Az eddig elkészített települések legnagyobb része egyetemi hallgatók nyári gyakorlata, diplomamunka keretében és a kezelési tervekhez készültek el. A működési területünkön lévő települések magas száma az egyedi tájértékek elkészítésének befejezését csak a távoli időre datálja. A megbízás keretében történő felmérésnek nincs meg az anyagi fedezete, saját felmérésre az időhiány miatt nem kerülhet sor.

3. Kutatás és monitorozás

3.1. Kutatás

Az utóbbi 4 évben széleskörű alapállapot felmérésre védett területen nem került sor, az ilyen jellegű kutatások kiegészítő, hiánypótló jelleggel készültek a Nemzeti Park törzsterületére. Az így szerzett eredmények beépültek a készülő kezelési terv alapozó dokumentációjába.

Revitalizációs, rekonstrukciós területeken (ahol megelőző kutatási eredmény nem állt készen) a beavatkozás előtt és után is folyt kutatási tevékenység, amely a terület jellegétől függően vizsgálta az adott élőhelyet, társulást vagy populációt. Ilyen kutatás, felmérés folyik/folyt a gemenci fokrehabilitációkkal kapcsolatban (Sásos-fok), a Barcsi-borókás 2001-ben leégett területén, a Gyűrűsi löszvölgyek tátorján élőhely rehabilitációs területein, valamint a Szerdesi-tarkasáfrányosban.

Kutatások folytak és folynak többek között a Nyugat-Mecsekben, a Szekszárd-Geresdi dombságon, Kisszékely és Nagyszékely környékén a zádori fás legelőn. Mivel ez a kutatás célirányosan, előre meghatározott kereteken belül folyik, a bejövő eredmények közvetlenül jól hasznosíthatók a gyakorlati természetvédelem területén.

Ugyanide sorolhatóak az országos programok (SPA, Natura 2000) keretében folyó kutatások is.

Kiseb volumenben, elsősorban a védelmi beavatkozásokkal összekötve, zömében a belső személyzet által is folyik kutatási tevékenység, monitoring, többek között az alábbi védett fajokkal kapcsolatban védett területen: zergeboglár, tátorján, tarka nőszirm, fekete galagonya, réti iszalag. Ide sorolhatóak még részben a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer egyes kutatásai is, bár ezek eredményei sok esetben közvetlenül a gyakorlati természetvédelemben nem hasznosíthatók.

Az erdők keretében négy témában folynak kutatások:

- vadkármonitoring
- erdőrezervátumok
- természetközeli erdőgazdálkodás (Pro Silva)
- vegyszerhasználat hatásai

A kijelölt erdőrezervátumokban mindenhol eseménykövető monitorozás folyik, ezeket az ÖBKI koordinálja.

A tapasztalataink szerint Igazgatóságunkon elsősorban az olyan kutatások folytak a leghatékabban és a legkevesebb zökkenővel, amelyek eredményeit a gyakorlati természetvédelmi munkában közvetlenül vagy csak kevés feldolgozással lehetett alkalmazni. Ilyenek például a védett vagy védelemre tervezett területek feltárása, felmérése, kezelési és fenntartási terveket megalapozó kutatások. Ezek finanszírozása általában eseti volt, nem lehetett több éves előre szervezett programokba beintegrálni. Gyakorlatilag kizárólag kutatásra szabadon felhasználható forrás nem állt az Igazgatóság rendelkezésére. Több esetben az egyes, kutatásokat, felméréseket is magába foglaló feladatokra kapott források csak úgy bizonyultak elégségesnek, ha a feladatok egy részét belső emberek közreműködésével oldottuk meg, ami a személyi állomány leterheltsége miatt többször is nehézkes volt. Nem volt lehetőség a térségben kutató civil szervezetek, oktatási intézmények ilyen irányú tevékenységének támogatására, közös programok végrehajtására, így nem csak a vizsgálatok várható eredményeitől eshettünk el, de a természetvédelmi tudatformálás egy fontos szeletétől is.

A jövőben célszerűnek tartanánk, hogy kifejezetten kutatási célra elkülönített forráshoz jusson az Igazgatóság, mégpedig több évre előre látható és tervezhető bontásban. Az Igazgatóság elsősorban a gyakorlati természetvédelemben közvetlenül hasznosítható kutatások szervezését, koordinálását tartja feladatának. A kutatások terén, megfelelő források esetén, szeretnénk több évre is kiterjedő közös programokat kidolgozni a regionális kutatóhelyekkel. Az ilyen programok finanszírozását a várható eredmények hasznosíthatóságától függő részben finanszírozhatná az Igazgatóság. Ilyen részfinanszírozás keretében már alapkutatás jellegű vizsgálatokban is célszerű a részvételünk. Ilyen lehet példának okáért az ártéri rendszerek működésének vizsgálat.

A kutatási feladatok közül jelen pillanatban az alábbi feladatokat tartjuk a legfontosabbnak:

- kezelési tervek, védetté nyilvánítások megalapozását szolgáló kutatások
- élőhely rehabilitációk, élőhely rekonstrukciók megalapozását és nyomon követését szolgáló kutatások
- faj- és élőhely védelmi feladatokban közvetlenül hasznosítható monitoring,
- természetvédelmi kezelést megalapozó kutatások

Öröndetes dolognak tartjuk, hogy (részben Igazgatóságunk kezdeményezésére) megindult egy, a kutatási eredményeket egységes rendszerben kezelő és archiváló, egységes informatikai rendszer kidolgozása. Ennek folytatását és általános elterjesztését mindenképp támogatandónak tartjuk.

3.2. Monitorozás

A természetvédelmi monitoring az utóbbi két évben a leghangsúlyosabb, legösszefogottabb kutatási tevékenység az Igazgatóság területén. Ez egyrészt a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer, nagyjából a Dráva-monitoring rendszernek köszönhető.

Védett területen vadkár monitoringot folytatunk, cél a növényevő nagyvadállomány hatásának a monitorozása és dokumentálása, az eredmények szakértő és nem szakmabeli közönség előtti publikálása. Ez a tevékenység azért rendkívül fontos, mert számos területen a fenntartható létszámot messze meghaladó vadsűrűséggel találkozhatunk, s ez alapjaiban teszi lehetetlenné a természetközeli erdőgazdálkodást, valamint súlyosan veszélyezteti számos természeti érték fennmaradását. Szándékunk még, hogy pontos ismereteket szerezzünk a nagyvadállománynak az élőhelyére gyakorolt hatásáról.

2001 szeptemberében pályázatból nyert egymillió forintból indult meg a rendszer létrehozása, 24 mintaterület létesítésével. A téma jelentőségét jelzi, hogy 2002 évben már az erdészeti Rt.-k illetve az ÁESZ Igazgatóságok is jelezték érdeklődésüket, illetve a felsorolt szervezetek is saját a nemzeti parkéval integrálható rendszer kiépítésébe kezdtek. Velük a kapcsolattartás és az egyeztetés folyamatos.

4. Kezelési tevékenység

4.1. Kezelési tervek

A kezelési tervek készítéséhez rendelkezésünkre álló pénzeszközök igen korlátozottak, ezért a tervek lassan, meghatározott prioritási lista alapján készülnek. Elsőbbséget élveznek a nemzeti parki területek és az erdőtervezésre kerülő tájvédelmi körzetek. A tervek elkészítéséhez igen nehéz megfelelő szakembereket találni, hiszen ugyanúgy alapvető követelmény a tökéletes helyismeret, mint a természetvédelmi szemlélettel ötvözött szakismeret. Ezen felül nagyon sok munkát igényel a bejövő anyagok ill. kezelési tervek formai, tartalmi egységesítése, ugyanis a rendeletet minden szakember másképp értelmezi, eltérő logikával dolgozza fel.

A rendelet egyes fejezeteit csak a tökéletesség igénye nélkül lehet kivitelezni (terjedelmességi okok miatt), pl. 2.2.3. Állatvilág – a védett és veszélyeztetett fajok esetében az élőhely igényük, állomány nagyság, az állományváltozás trendjének bemutatása, 2.3.2. a) – az erdőkben lévő védett természeti értékek ismertetése, helyüknek erdőtag szintű megjelölése.

A védetté nyilvánítások folyamatát nagyon lelassítja az, hogy a védetté nyilvánításhoz ugyanolyan részletes kezelési tervet kell készíteni, mint védett területek esetében, megosztva ezzel a rendelkezésünkre álló személyi és anyagi eszközöket.

Probléma, hogy nem rendelkezik egyértelműen a miniszteri rendelet a helyi jelentőségű védett természeti területekre készítendő kezelési tervekről.

4.2. Élőhely fenntartás

A gyep, szántó és halastó művelési ágú területeken, amennyiben természetvédelmi érdeket nem sért, haszonbérleti szerződéssel illetve kisebb mértékben az Igazgatóság saját művelésével mezőgazdasági termelés folyik, nagyobb részén viszont erre nincs mód.

A természetkímélő gazdálkodási módok terjesztéséhez kedvezőbb szerződési feltételekkel járunk hozzá, így már több mint 500 ha területen folyik a bérlők által bejelentett biogazdálkodás. Igazgatóságunk is 270 ha gyepterületen folytat biogazdálkodást, amelyet 2003. évtől 73 ha területtel bővítünk. A NAKP pályázati lehetőségei, anyagi támogatása, a haszonbérlek, valamint Igazgatóságunk számára is előrelépést jelent a területek kezelése szempontjából. Javasoljuk, hogy a NP Igazgatóságok számára ne legyen kötelező az FM regisztráció ahhoz, hogy pályázni tudjanak a NAKP-ba.

4.3. Élőhely rehabilitáció

Igazgatóságunk tevékenységei közül különös figyelmet fordít a különböző élőhelyek rehabilitációjára. A DDNP jellegéből adódóan kitüntetett figyelmet érdemelnek a vizes élőhelyek és az erdőterületek. A vizes élőhelyek esetében pályázati forrás bevonásával mellékágak, holtágak, rehabilitációja valósult meg vagy van folyamatban és előkészítés alatt. Hazai és nemzetközi pályázati források bevonásával tovább folytatjuk ezen tevékenységeket. Minden esetben különös figyelmet fordítunk a különböző érdekek (tulajdonos, területkezelő, hatóságok) megfelelő egyeztetésére és a szakszerű lebonyolításra.

Feltétlenül problémának érezzük, hogy a rehabilitációk szakmai előkészítésére (kutatások, tervezés, környezeti hatásvizsgálat) nincsenek megfelelő források és pályázati helyek.

Az erdők esetében jelentkező degradációs folyamatok csak több évtizedes következetes munkával fékezhetők meg és fordíthatók vissza (fafaj-összetétel, tér- és korszerkezet javítása, invazív fajok visszaszorítása stb.), az erdészeti rekonstrukciók (erdőtelepítések, fafajcserék stb.) végrehajtásához generációk munkája szükséges. Ráadásul minél később kezdődik meg ez a folyamat, a kívánt eredmény elérése annál költségesebb, vagy akár lehetetlenné is válhat (pl. egy akáccal befutott tölgyes fiatalos esetében).

A levágott erdők fel nem újítása, az állomány-nevelési munkáknak nem a kellő időben történő elvégzése, vagy elhagyása, a természetes térszerkezet kialakításának halogatása, a természetes újulat létfeltételeinek megszüntetése (nagyvad túltartása) olyan szakmai hibák, amelyek óhatatlanul megbosszulják magukat, generációkra kiható degradációs folyamatokat indukálnak. Ma erdészeti rekonstrukciókra pályázati forrást találni meglehetősen nehéz.

4.4. Fajvédelem

A fajvédelmi feladatok többféle természetvédelmi tevékenységgel valósulnak meg Igazgatóságunkon. Közvetlen módon olyan beavatkozásokkal, amelyek a védeni kívánt faj életkörülményeit határozzák meg. (műfészek kihelyezés, békamentés) Közvetett módon természetvédelmi vagyongazdálkodással (elárasztás, legeltetés, cserjeirtás stb.) vagy pedig

hatósági eszközökkel. Meglehetősen nagy feladatot ró Igazgatóságunkra a védett területeken gazdálkodói vagyongazdálkodással érintett erdőkben a védett és fokozottan védett madárfajok fészkelő helyének védelme. A profitorientált erdőgazdálkodással való egyik legjelentősebb ütközési felület a fészkelő helyek és környezetüknek megóvása. Évente csak Gemencen és Béda-Karapancsán több mint száz esetben érinti valamilyen korlátozás, egyeztetés a gazdálkodót. Ilyen esetekben a napi munkakapcsolat elengedhetetlen. Élőhely rehabilitációink egyik feladata a veszélyeztetett fajok életkörülményeinek javítása. Központi fajvédelmi programok kidolgozására feltétlenül szükség lenne.

4.5. Saját állatállomány

Saját állatállomány segítségével a legértékesebb és egybefüggő gyepterületek megőrzése történik jelenleg öt különböző területen. Ezek folyamatos fenntartásával megvalósítható a természetvédelmi kezelés. Működésünket anyagilag megterheli, valamint időben korlátozza az infrastruktúra hiánya. Kisebb beruházásokat a NAKP pályázatán megnyert támogatási forrásból tudunk elvégezni.

4.6. Vadászterületek

Az igazgatóság saját kezelésében lévő vadászterület nincs. Jelenleg folyamatban van a Dráva-menti Babócsa térségében egy természetvédelmi célú különleges rendeltetésű terület kialakítása. Ennek elsődleges oka a megye és talán az egész működési területén kialakult vadgazdálkodási gyakorlat, mely a túltartott nagyvad létszámával már nem csak az erdőgazdálkodásra ró elviselhetetlen terheket, hanem a természeti értékeket is súlyosan veszélyezteti. Természetesen a nagyvadlétszámmal kapcsolatos problémákat nem lehet egy kis területen megoldani. Szakhatósági és hatósági munkánkban körzetek szintjén kívánunk a helyzeten változtatni, saját területünket minta területként szeretnénk működtetni.

4.7. Halászati vizek

Elsődleges feladataink közé tartozik a működési területünkön található halászati vizek hasznosítása során, az ehhez kapcsolódó természetkárosító emberi tevékenység megelőzése, szankcionálása (csali állat gyűjtés, part rombolás stég építés).

Saját kezelésünkben két halászati víz van.

A Taplói Holt-Duna extenzív halászati hasznosítású természetes víz. Az ősi sárközi kisszerszámos halászeszközök „élőben” történő bemutatásának színtere.

A Riha-tó különleges rendeltetésű halászati víz, részben madárrezervátum, részben génmegőrző (compó, sárkárász) céllal. Itt a természetvédelmi kezelés részeként szelektív halászat történik a nemkívánatos halfajok egyedszámának csökkentésére és kihelyezés a kedvezményezett fajok számának gyarapítására.

5. Jogi tevékenység

5.1. Hatósági eljárások

Erdészeti hatósági eljárások problémái:

Az Igazgatóság a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. 39 § (1) bek. f) pontja értelmében szakhatóságként közreműködik a védett természeti területre közvetlen kihatással lévő vagy azt közvetlenül érintő más hatósági eljárásokban. A törvény 58 § b) pontja értelmében azonban ez a hatáskör az országosan védett természeti területeket érintő hatósági eljárásokban való közreműködésre terjed ki. Helyi védett természeti területek esetében ezen jogkör gyakorlása a területileg illetékes jegyzőt illeti meg. A gyakorlati jogalkalmazás során több ízben problémát jelent kisebb településeken a szakértelem hiánya. Ez esetekben Igazgatóságunk legfeljebb szakértőként működhet közre a hatósági engedélyezési eljárásokban, amennyiben ilyen irányú megkeresés érkezik hozzánk.

A védett területeket illetően problémaként jelentkezik az ártéri erdők esetében az egyes erdőrészek elsődleges rendeltetésének megállapítása. A természet védelméről szóló törvény 32 § (1) bek. értelmében a védett területen lévő erdő elsődleges rendeltetése védelmi rendeltetésű. Az erdőről és az erdők védelméről szóló 1996. évi LIV. tv. a 21 § (3) bek. alapján – a 17 § (4) bek. c) pontjára figyelemmel – a védő erdők elsődleges rendeltetésének a megváltoztatásához a vízügyi hatóság hozzájárulása szükséges. Ezen hozzájárulást azonban a vízügyi igazgatóságok megtagadják a hullámterek, a parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról szóló 46/1999 (III.18.) Kormányrendeletre hivatkozással. Ugyanezen jogszabálynak a záró rendelkezések között feltüntetett követelménye (11 § (6) bek.) szerint azonban a vízügyi igazgatóságoknak a feladataik ellátása során egyebekben az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. tv., a termőföldről szóló 1994. évi LV. tv., valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. rendelkezéseire is figyelemmel kell eljárnia. Igazgatóságunk ilyen ügyben ügyészi óvást kezdeményezett, azonban szükséges lenne a kormányrendelet előírásait a természet védelméről szóló törvény előírásaihoz igazítani.

Problémát jelent a nem védett területen található fasorok, facsoportok és fás legelők kezelése. Az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. tv. végrehajtási rendelete értelmében (29/1997. (IV. 30.) FMr. 53 § (2) bek. és 80 §) elegendő a fásításokat ill. az ezeket érintő fakitermeléseket az erdészeti szolgálatnak bejelenteni, így ezekről Igazgatóságunk nem szerez tudomást és így az idegen fafajokkal történő betelepítésüktől sem tudjuk megóvni ezen területeket. Célszerű lenne ezen esetekben is Igazgatóságunkat tájvédelmi szakhatóságként bevonni az eljárásokba ill. Igazgatóságunkra is kiterjeszteni a vhr. rendelkezését, mely szerint a bejelentési kötelezettséget Igazgatóságunk felé is teljesíteni kell az esetleges tilalom elrendelésének lehetőségével.

A jogszabály értelmében a törvény hatálya nem terjed ki, az út, vasút, valamint az egyéb műszaki létesítmény tartozékát képező fásításra. Így ha az adott fásítás védett természeti

területen kívül helyezkedik el, Igazgatóságunk nem működhet közre pl. a közút fenntartási feladatok ellátásában.

A fák védelméről szóló 21/1970 (VI. 21.) kormányrendelet 6 § (1) bek. értelmében, ha a fa a táj jellege, a természeti értékek, az egyedi tájértékek és az esztétikai adottságok megóvása szempontjából jelentős a jegyző csak a nemzeti park igazgatóság hozzájárulásával intézkedhet. Ezen esetek leg többjéről azonban Igazgatóságunk nem szerez tudomást.

Élővilágvédelmi ügyek problémái:

Az Igazgatóságon élővilág védelmi ügyekben a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. 38, 42-43 §-ban biztosított hatáskörünkben eljárva hatóságként ill. a 39 §-ban, valamint a külön jogszabályokban biztosított szakhatósági jogkörünkben járunk el. Az osztály közreműködik az erdészeti, tájvédelmi, valamint birtokügyi megkeresésekben, az élővilág védelmi szempontok érvényesítése érdekében.

Hatósági és szakhatósági jogkörében eljárva a legtöbb megkeresés a vadon élő állatvilágot - vadászati, halászati ügyek - érintő ill. a védett vagy nemzetközi természetvédelmi egyezmény hatálya alá tartozó állatfajok engedélyezése ügyében érkezik. Elvértve akad közöttük a védett növényvilágot érintő megkeresés.

Az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős fajok jogállásának a védett állatok jogállásához hasonlóvá történő tételével megszorodtak Igazgatóságunkon a riasztással és gyérítéssel kapcsolatos engedélyezési ügyek. Célszerű lenne e tárgyban a KvVM Természetvédelmi Hivatala részéről egy állásfoglalást kidolgozni, a gyérítés-riasztás engedélyezésének lehetőségéről, módjáról, feltételeiről, amelyet az egységes jogalkalmazás érdekében alkalmaznánk.

A törvény 39 § (1) bek. f) pontja alapján közreműködünk a vadászati-halászati hatósági eljárásokban, így 2002 évben a körzeti vadgazdálkodási üzemtervek véleményezésében, természetvédelmi szempontjainak megadásában, mely ügyek jelenleg is folyamatban vannak. Szakhatóságként közreműködünk az éves vadgazdálkodási tervek elfogadásában. A túltartott vadlétszám kártételei miatt megszorodott az idényen kívüli, fegyverlámpa használatának engedélyezésével történő kárelhárító vadászatok engedélyezésében történő szakhatósági közreműködések száma. Megszaporodtak a nagyobb vadászterületek esetében a darabolási, megosztási törekvések, melyeknél határ kijelölés, haszonbérlet, üzemterv jóváhagyásához szakhatósági hozzájárulásunk szükséges. A vadászatra jogosultak vadászati gyakorlatának ellenőrzése során a természetkárosító tevékenységek megszüntetése iránt intézkedtünk ill. szankcionáltuk azokat.

Az Igazgatóság kutatási engedélyezési eljárásainak többségét a Nemzeti Biodiverzitás Monitoring rendszerében kiadott ill. a Dráva monitoring keretében kiadott engedélyek képezik.

A jogalkalmazás során problémát jelent a fokozottan védett növény- és állatfajok élőhelye körüli korlátozás elrendelésének a lehetősége, tekintettel arra, hogy az e tárgyban született 25/2001. (VI.29.) Alkotmánybírósági határozat értelmében miniszteri rendelet hiányában a használati, gazdálkodási korlátozások bevezetése hatáskör túllépésnek minősül.

Birtokügyek problémái:

Tájvédelmi szakhatóságként járunk el külterületek esetében – beleértve az un. zárt kerteket is a termőföld más célú hasznosítására irányuló eljárásokban, a kormányrendeletben meghatározott estekben. Belterületek esetében a védett területek mellett ezen hatáskörünk érvényesülne az egyedi tájértékek és természeti területek esetében is. A hatósági eljárások során azonban problémát jelent ezek hiánya. A hatósági jogköröket illetően bizonyos átfedések vannak az építésügyi igazgatás területével.

Tájvédelem problémái:

A kiadott szakhatósági állásfoglalások a 166/1999. (IX.9.) Korm. rendeletben foglalt szakterületeket érintő ügyekben történtek. Az állásfoglalások legtöbb esetben az ügy megoldását segítették elő, elutasító állásfoglalás alig fordult elő.

Egyértelmű állásfoglalást a természeti területek jogszabályi háttérének hiánya (jogszabályban megjelölt lista) miatt nehézkes kiadni, különösen jelentkezik ez a vonalas létesítmények tekintetében.

A tájvédelmi szakhatósági állásfoglalások körében „telekalakítás” jogcíme miatt feleslegesnek tűnő megkeresések érkeznek, az építési engedélyekhez adott állásfoglalásokat meg kell ismételni azonos tartalommal, a termőföld más célú hasznosítása jogcím alapján is.

Villamos vezeték létesítési kérelmekben a 2000. évi CXII. törvény (Balaton-törvény) előírásaira külön fel kell hívni a figyelmet, tervezőkben, szolgáltatókban még nem tudatosult.

A műemlékvédelmi engedélyezési eljárásokban véleményünk szerint a szintszám és a rendeltetés váltás kérdése a műemlékvédelmi hatóság szakmai állásfoglalásának körébe tartozik.

A közlekedési engedélyezési eljárásokban szakhatósági állásfoglalásunk megadásának a jogszabályi háttéré hiányzik, így hiányzik az a kikötők és a pontonok esetében is. Nem minden kikötő vízjogi engedély köteles tevékenység.

Államigazgatási eljárás általános és különös szabályai:

A természet védelméről szóló törvény értelmében az aki a védett természeti területen veszélyes anyagot használ, ill. egyébként a természeti érték állagára, állapotára veszélyt jelentő tevékenységet folytat, az a külön jogszabályokban foglaltak szerint köteles biztosítékot adni vagy felelősségbiztosítást kötni. A hatósági engedélyezési eljárások során Igazgatóságunk ezeknek a meglétét követelhetné meg, valamely engedély vagy szakhatósági állásfoglalás megadása előtt, ezzel kiszűrve azon személyeket, szervezeteket, amelyek kellő anyagi háttér hiányában a természetvédelmi követelmények érvényesülésének hatékonyan nem képesek eleget tenni. Az esetleges szankcionálások esetén pedig a bírságok, kártérítések behajtását segítenék elő.

A törvény VI. része szabályozza a természetvédelmi hatósági eljárások különös szabályait. Ennek keretében lehetőség nyílik a védett természeti területet vagy értéket károsító vagy súlyosan veszélyeztető tevékenységek megtiltására, felfüggesztésére vagy korlátozására. A határozatot pedig a védett természeti terület vagy érték közvetlen vagy súlyos sérelme vagy veszélyeztetése esetén a jogorvoslatra tekintettel azonnal

végrehajthatóvá lehet nyilvánítani. E rendelkezés hatékony érvényesítését azonban hátráltatja az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló törvény értelmében az ügyfél nyilatkozattételi jogának biztosítása. A védett természeti értékeket veszélyeztető tevékenységek azonban olyan prompt, azonnali beavatkozást tehetnek szükségessé, amelyek esetén a nyilatkozattételi határidő lehetetlenné teszi az eljárás lefolytatását és ezáltal a preventív intézkedés megtételét. Szükséges lenne ezért a törvény VI. fejezetében erre vonatkozóan is megteremteni a jogi lehetőséget, hiszen a szükséghelyzet jogellenességet kizáró körülmény.

Hatósági ellenőrzés a védett területeken, ill. védett természeti értékeket illetően:

Igazgatóságunk közös ellenőrzéseket végez a Vizirendészettel, a Határőrséggel, a Vám- és Pénzügyőrséggel és a Rendőrséggel, a védett területeken folytatott illegális tevékenységek (szabálysértések, bűncselekmények) visszaszorítása, felszámolása, és megelőzése érdekében.

5.2. Bírságok

Természetvédelmi bírságok

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság által 2002-ben természetvédelmi bírság kiszabására 8 esetben került sor összesen 1.977.500,-Ft értékben.

A be nem fizetett bírságok végrehajtása során nagy segítséget jelent a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv 80. § (2) bekezdésének módosítása, amely kimondja, hogy a természetvédelmi bírság adók módjára behajtandó köztartozás.

Igazgatóságunk is javasolja a központi bírságleltár kialakítását és vezetését.

Szabálysértési ügyek

2002. év folyamán 55 esetben indult szabálysértési eljárás, és 42 határozattal összesen 870.000,-Ft pénzbírságot szabott ki az igazgatóság, míg helyszíni bírságot 21 alkalommal került sor, a kiszabott helyszíni bírság összege 62.000,-Ft, mindösszesen 932.000,-Ft bírság került kiszabásra természetvédelmi szabálysértés elkövetése miatt.

A be nem fizetett bírságok végrehajtása során az önkormányzatok kérik a végrehajtás költségeinek megelőlegezését, erre az igazgatóságoknak nincs fedezete, és az esetek többségében a végrehajtás nem is vezet eredményre, a megelőlegezett végrehajtási költség így nem térül meg.

5.3. Büntető ügyek

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság által 2002-ben 3 esetben tett szabálysértési feljelentést, 17 esetben büntető feljelentést, 6 esetben lopás, 11 esetben természetkárosítás miatt.

5.4. Polgári perek

2002 évben öt esetben került sor polgári peres és nem peres eljárás indítására felperesként az Igazgatóság részéről ill. az Igazgatósággal, mint alperessel szemben.

A polgári perek egy része közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indult, természetvédelmi bírságot kiszabó határozat, valamint védett állat tartását elutasító és az állatok lefoglalását elrendelő határozatok ellen. Előbbi esetben Igazgatóságunk határozatát helybenhagyta a bíróság, utóbbi esetben a kereset idézés kibocsátása nélküli elutasítására került sor.

Igazgatóságunkkal szemben egy ízben került sor tulajdonjogi igény érvényesítése iránti perre, azonban a felek egyezsége folytán a felperes a keresetét visszavonta.

Két ízben fizetési meghagyás kibocsátását kértük a területileg illetékes városi bíróságtól az Igazgatóság adósaival szemben. Egyik esetben a pénztartozás megtérítésre került, a másik esetben részteljesítés történt és a végrehajtási eljárás folyamatban van.

A természetvédelmi bírságok behajtásának hatékony eszköze lehetne a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. tv. 332 § (1) bek. d) pontja alapján az a jogi lehetőség, amely szerint a per érdemi tárgyalásának előfeltétele – alperesi kérelem esetén – a bíróság elnöki letétbe helyezése.

A védett területek védettségi szintjének helyreállításáról szóló 1995. évi XCIII. törvényből és a földrendező és földkiadó bizottságokról szóló 1993. évi II. törvényből, valamint azok jelenlegi alkalmazási gyakorlatából - a nemzeti park igazgatóságokra háruló feladatok körében - az alábbi jogalkalmazási problémák merülnek fel:

A mezőgazdasági szövetkezetek közös földhasználatában álló ingatlanok körében a reprivatizáció folyamata során a szövetkezetekről szóló 1992. évi I. törvény hatálybalépéséről és az átmeneti szabályokról rendelkező – többször módosított - 1992. évi II. tv. (továbbiakban szövetkezeti átmeneti törvény), továbbá a tulajdonviszonyok rendezése érdekében az állam által az állampolgárok tulajdonában igazságtalanul okozott károk részleges kárpótlásáról szóló 1991. évi XXV. tv. (továbbiakban kárpótlási törvény) meghatározta a magántulajdonba, ill. egyéb tulajdonba adandó termőföldek földalap képzési szabályait. A szövetkezeti átmeneti tv. 15 § (1) bek. i) pontja, valamint a kárpótlási törvény 18 § (2) bek. eredeti szabályai lehetővé tették védett ill. védelemre tervezett erdőművelési ágú területeknek a magántulajdonba kerülését. A 28/1994. (V.20.) Alkotmánybírósági határozat ugyan ezeket a rendelkezéseket alkotmányellenességükre tekintettel megsemmisítette, azonban a megsemmisítés automatikusan nem hatott ki az alkotmányellenes rendelkezések alapján megszerzett tulajdonjogra. Az Alkotmánybírósági határozat indoklásának V/5. pontjából következőleg a magántulajdonba került vagy magántulajdonként földalapba elkülönített védett és védelemre tervezett területek tulajdonjogát ezért a Magyar Állam kisajátítás során szerezheti meg. Mindezekre figyelemmel lehetővé kell tenni a természetes személyektől történő kisajátítási eljárás lebonyolítását is, függetlenül az 1995. évi XCIII. tv. 1 § (2) bekezdésének rendelkezésétől, mely szerint a törvény hatálya nem terjed ki a már magántulajdonba került földrészekre. Ezen területekre a nemzeti park igazgatóságokat tulajdonosi jogok gyakorlójaként sem lehet bejegyezni az 1993. évi II. tv.12/C § (2) bek. szerint, így nem nyílik arra sem mód, hogy az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. tv. 13 § (1) bek. rendelkezéseinek megfelelően erdőgazdálkodóként bejegyezhessek őket.

Az 1993. évi II. tv. 12/C § (2) bekezdésében szabályozott tulajdonosi jogok gyakorlójakénti bejegyzés gyakorlata eltérő az egyes földhivatalok esetében. Tekintettel arra, hogy a tulajdonjoghoz kapcsolódik a bejegyzés és a földrendező és földkiadó bizottságról szóló törvény 12/C § (4) bek. szerint a tulajdonos helyén kell a tulajdonosi jogokat gyakorló szervezetet a tulajdoni lapon feltüntetni, ezért általában az Igazgatóság a tulajdoni lap II. részébe kerül bejegyzésre 1/1 tulajdoni hányadban, mint tulajdonosi jogokat gyakorló szervezet, törölve a szövetkezet földhasználati jogát. Más esetekben a szövetkezet földhasználati jogának feltüntetése mellett az Igazgatóságot is bejegyzik 0/1 tulajdoni hányadban. A Somogy Megyei Bíróság jogerős ítélete szerint azonban a bejegyzés a tulajdoni lap III. részébe, a teherlapra történhet. Az ítélet indoklásában előadja, hogy az ingatlannyilvántartásról szóló törvény végrehajtásáról rendelkező 109/1999 (XII. 29.) FVM rendelet 3 § szerint a tulajdoni lap II. részébe csak a tulajdonjogoz, állami tulajdonban álló ingatlan esetén pedig az állam tulajdonosi jogait gyakorló szervezet megnevezését, továbbá a vagytonkezelői jogot lehet bejegyezni. A 4 § (2) bek. t.) pontja szerint pedig a tulajdoni lap III. része tartalmazza az ingatlanhoz kapcsolódó tényként az olyan egyéb jogot vagy tény, amelynek a bejegyzését törvény elrendeli. Az egységes és egyértelmű jogalkalmazási gyakorlat érdekében ezért szükség lenne az ingatlannyilvántartásról szóló törvény ezirányú módosítására.

Bár Igazgatóságunkon polgári per nem indult ez ügyben, azonban feltétlen módosítást igényelne a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. 68 § (6) bek. azon rendelkezése, amely szerint az Igazgatóságot a védett természeti érték és terület tulajdonjogának változásakor elővásárlási jog illeti meg a Magyar Állam nevében. A törvény ezen jogosultságot a tulajdonos változás esetéhez köti, azonban az elővásárlási jog jogi jellegéből adódóan ez csupán az adásvételi szerződések esetében áll fenn. Az ajándékozási ill. csere ügyletek ezen kívül állnak, amellyel lehetőség nyílik a törvényi előírások megkerülésére, tekintettel arra, hogy a leplezett szerződést a gyakorlatban nem lehet ill. nagyon nehéz bizonyítani. Ilyen irányú megkeresésünket az ügyészség bizonyíték hiányában elutasította.

Álláspontunk szerint ismételten lehetővé kellene tenni a szövetkezetektől történő termőföld vásárlásokat a kisajátítási eljárást megelőzően. A jelenleg uralkodó álláspont szerint - a törvényi rendelkezésből adódóan – mivel a szövetkezettel szemben kell a kisajátítási eljárást lefolytatni, ezért a szövetkezet jogosult az adásvételi szerződések megkötésére is.

6. Őrszolgálat

Igazgatóságunk területe tíz tájegységre lett felosztva, melyek átlagosan 2-5 örkerületből állnak. Ezek a következők: Gemenc Tájegység /5 örkerület/, Béda-Karapancsa Tájegység /3 örkerület/, Kelet-Dráva Tájegység /4 örkerület/, Közép-Dráva Tájegység /3 örkerület/, Nyugat-Dráva Tájegység /2 örkerület/, Mecsek Tájegység /3 örkerület/, Dél-Mezőföld Tájegység /4 örkerület/, Észak-Somogy Tájegység /2 örkerület/ Zselici Tájegység /2 örkerület/, Szekszárd-Geresd Tájegység /2 örkerület/. A Természetvédelmi Őrszolgálat létszáma 29 fő. Felépítése a Szolgálati Szabályzatban előírt hierarchiát követi: 1 fő Őrszolgálat-vezető, 1 fő Őrszolgálat-vezető helyettes, 8 fő tájegységvezető, 19 fő örkerület-vezető.

Az Igazgatóságunk területén 47 polgári természetőr működik közvetlenül a tájegységvezetők irányítása alatt. Célunk, hogy a természetvédelemért tenni akaró önkéntesek számát tovább növeljük, ezáltal a lakossággal való jó viszonyt megtartsuk. A polgári természetőrök elsősorban a természetvédelmi örök mellett járőrözési, ellenőrzési feladatokat látnak el, valamint a kezelési feladatokban vesznek részt /kaszálás, karbantartási munkák, stb./.

A polgári természetőri szolgálat Gemenc, Béda-Karapanca, és Dél-Mezőföld területén működik a legnagyobb létszámban.

Az egyre növekvő feladatokhoz az Igazgatóság természetvédelmi őri létszáma jelenleg alacsony, további bővítése nélkülözhetetlen. Különösen problémát jelent a Dél-Mezőföldi és az Észak-Somogyi Tájegység területén ezeknek a feladatoknak a hiánytalan elvégzése.

A Dél-Dunántúl geológiailag, geomorfológiailag, botanikailag, zoológiailag, valamint kultúrtörténeti szempontból rendkívül heterogén. Ezért a problémák tájegységenként különböznek:

-Gemenc és Béda-Karapanca Tájegységek: hasonló adottságokkal rendelkező tájegységek /ártéri erdő/. Rendszeresen előforduló problémaként jelentkezik az orvhalászat-orvhorgászat, falopások, valamint az erdészeti kezelővel való folyamatos nézetkülönbségek és az ebből adódó következmények.

-Dél-Mezőföldi Tájegység: A terület jellegéből adódóan /löss-és homokpusztagyeppek, homoki erdők/ a problémák nem mindennaposak, viszont a következmények hosszabbtávra kihatnak: gyepfeltörések, illegális legeltetés, védett növények gyűjtése, ürgeöntés,

-Észak-Somogy Tájegység: területileg a legnagyobb kiterjedésű, és a legváltozatosabb / Boronka, Külső- és Belső-Somogy, Balaton déli part/. Itt elsősorban a tájvédelmi feladatok folyamatos ellenőrzése, a balatoni nádasok megsemmisítése, partfeltöltések jelentenek gondot.

-Nyugat-Dráva Tájegység: A Nemzeti Park legértékesebb területe. Itt az illegális fakitermelések, kavicsbányák és védett növények gyűjtése jelenti a legnagyobb gondot

-Közép-Dráva Tájegység: az elmúlt időszakig legnagyobb gondot a vízitúrázók jelentették, de ez az elmúlt nyáron a vízitúra szabályzatnak köszönhetően elmúlt. Jelenleg a gyűjtogatások jelentették a legnagyobb kárt a területen.

-Kelet-Dráva Tájegység: Itt található a fokozottan védett Szársomlyó TT, ami a magyar kikerics egyetlen élőhelye. Csak szakvezetővel és engedéllyel látogatható. Problémát jelentenek a gyűjtogatások, és az engedély nélküli siklóernyőzés.

-Mecsek Tájegység: hegyvidéki terület. Gondot a siklóernyőzés és a turizmus által okozott terhelés jelent.

29 természetvédelmi őrből 15 fő rendelkezik szolgálati gépkocsival, ebből 1 Land Rover, 14 db Lada Niva. További 6 természetvédelmi őrnek tudunk biztosítani szolgálati motorkerékpárt /3 db 50 cm³-es, és 3 db 125 cm³-es/. Valamennyi természetvédelmi őr rendelkezik km-kerettel, ez területnagyságtól függően 800-2000 km között változik.

Sajnos még 14 őr saját gépkocsit kénytelen használni szolgálati célra, amelyek a nehéz terepviszonyok miatt állandóan javításra szorulnak, és a drága alkatrészarak, valamint a folyamatosan emelkedő üzemanyagárakat nem követő APEH üzemanyagnormák jelentős terheket rónak a gépjármű tulajdonosára.

7. Költségvetés és vagyon

7.1. Kiadások

Az Igazgatóság összes kiadása 2002. dec. 31.-én 780.488 e Ft. Ez a 2001. évi összes kiadáshoz képest 10,1 % -kal kevesebb. A működési kiadások a 2001. évihez képest 22,3 % -kal növekedtek, a felhalmozási kiadások pedig 44,4 % -kal csökkentek. A működési kiadásokon belül a növekedés a személyi juttatások és a járulékoknál tapasztalható, amely a köztisztviselői illetményemeléssel függ össze. A dologi kiadások nagyságrendje a 2001. évinek felel meg. A felhalmozási kiadásokon belül, mind a felújítási kiadások, intézményi beruházási kiadások és az egyéb központi beruházások is majdnem a felére csökkentek.

7.2. Bevételek

Az Igazgatóság összes bevétele 2002. dec. 31.-én 861.937 e Ft. Ez a 2001. évihez képest bevételi csökkenést jelent 9,1 % -kal. A bevételeken belül a csökkenést a 2001. évihez képest különösen a felhalmozási bevételek 53 %-ra való lecsökkenése jelenti. (Felhalmozásra átvett pénzeszközök KAC-ból) A működési költségvetés támogatásnövekedés a kiadási résznél már említett személyi juttatások, és járulékok miatt van. A működési költségvetési támogatáson belül a dologi kiadások támogatása az előző évinek megfelelő nagyságrendű támogatás, tehát még az infláció mértéke sincs beépítve a támogatás összegébe. A felhalmozási kiadások támogatása pedig 70,9 %-ra esik vissza. (Intézményi és kormányzati beruházások támogatása.)

7.3. Vagyon

Ez a tábla az összes immateriális javak és az összes tárgyi eszközök értékváltozásait tartalmazza. A 2001. évhez képest a vagyon nettó értékben 14,8 % -kal emelkedett. Az immateriális javak és tárgyi eszközök közül a tárgyi eszközök aránya növekedett nagyobb mértékben. (Gépek, berendezések és felszerelések, járművek, tenyészállatok aránya)

7.4. Épületek

E táblában a kért épülettípusokat tekintve a tárgyévben növekedés nem volt.

7.5. Eszközök

Az eszköz táblában a kért eszköztípusokon belül a legnagyobb arányú növekedés a vízi járművek esetében volt (+ 9 db), a hagyományos fényképezőgépeknél (+ 10 db), a mobil telefonoknál (+ 16 db), a számítógépeknél (+ 9 db). Mindez azt mutatja, hogy az Igazgatóságon a területi őrszolgálat (természetvédelmi őrok és felügyelők) tagjai számára az eszközellátottság pozitív, jelenleg rendelkeznek a munkájuk ellátásához szükséges legfontosabb eszközökkel. Az Igazgatóság arra törekszik, hogy nem csak a területi őrszolgálat tagjait lássa el a szükséges eszközökkel, hanem az egyéb állományt is. (Szakfelügyelők és a funkcionális osztályok dolgozóit.)

8. Bemutató, oktatás, PR

8.1. Turisztikai infrastruktúra

A DDNPI turisztikai infrastruktúrája folyamatos fejlesztés alatt áll.

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság a védett területeken törekszik szabadon látogatható területek kijelölésére, látogatóközpontok és bemutató övezetek létesítésére, valamint szakvezetés biztosítására előzetes jelentkezés alapján.

Tettye Oktatási Központ: 2 db 30 fős oktatóterem, melyből egyik technikai eszközökkel jól, a másik közepesen felszerelt. A bútorok egy része felújítást igényel. Az oktatók száma 3, közülük 2 fő szerződéssel foglalkoztatott. Szükséges a fokozott igények miatt technikai fejlesztés (projektor, számítógép-notebook, egyszerűbb laborfelszerelés, terepi munkát segítő eszközök). 2002-ben 6076 fő vett részt a Tettye Oktatási Központban oktatáson.

Drávatamási Természetismereti Központ: a Green Pannónia Alapítvány üzemelteti meghívott előadókkal. A felügyeletet részmunkaidős gondnok végzi. Rendelkezésre áll 1 db fedett, szabadtéri oktatásra, étkezésre alkalmas hely. Zárt, fedett oktatóterem nincs, szállás 8 fő részére biztosítható zárt helyiségben, ezen kívül van lehetőség sátorozásra. A felszerelés fejlesztése folyamatban (terepi munkát segítő eszközök).

Bajai Oktatóterem: az Eötvös József Főiskola Műszaki Fakultása biztosít oktatótermet és a középiskolások oktatásához szükséges technikai eszközöket.

Óbányai kezelőház: rendelkezésre áll fedett, oktatásra és étkezésre alkalmas szabadtéri hely, valamint az épületben kutatási, oktatási célra használható szobák néhány fő részére. Az épület felújított, de még hiányoznak a felszerelések és a berendezés, melyeket a programtervnek megfelelően folyamatosan beszerzünk. A főzésre is alkalmas konyha jelenleg felszerelés nélküli. Oktatókat a Tettye Oktatási Központ biztosít. A ház felügyeletét gondnok látja el.

8.2. Kiadványok

Központilag készített nemzeti parkos image növelő szóró és promóciós anyagok kiadását szükségesnek látjuk.

8.3. Látogatottság

A bemutatóhelyeinkről vannak adataink. Így a Mohácsi Történelmi Emlékhelyet évente 50 ezer, az Abaligeti barlangot 100 ezer fő látogatja. A vizitúrizmusban résztvevők száma: 1.200 fő

8.4. PR

A DDNPI PR tevékenysége jó, mind az elektronikus, mind az írott médiában rendszeresen megjelennek az Igazgatóság hírei, hirdetései.

2001-ben elnyertük a hiteles és sokoldalú tájékoztatás díját.

A jövőben kialakítandó egy, az írott megjelenést szabályozó, alapvető arculati elemeket tartalmazó belső kódex.

Fontos továbbá szóróanyagok, partnerekkel való kapcsolattartáshoz hírlevél, stb. készítése.

9. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

Számos program (PAN Park Hálózat, európai hód visszatelepítése, erdőkezelés, gyepkezelés, vizes élőhelyek rehabilitációja, kezelési tervek, ökoturizmus) Világ Természetvédelmi Alap Magyarországi Képviselőjével (WWF) közösen valósul meg. Jelentős segítséget nyújt a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Baranya megyei Csoportja átvállalva a fajvédelmi, élőhelymegőrzési és oktatási programok egy részét. Hasonlóan sok segítséget nyújt a Somogy Természetvédelmi Szervezet az élőhelyek kezelésében és fenntartásában és az Ormánság Alapítvány tevékenysége is segíti az elmaradott Dráva menti térség felzárkóztatását. Tolna megye térségében szorosan együttműködünk a Tolna megyei Természetvédelmi Alapítvánnyal a kezelési tervek készítésében.

További együttműködő partnereink:

Baranya Megyei Természetbarát Szövetség

Somogy Természeti Értékeiért Közalapítvány

Berek Természetvédelmi Közalapítvány

Babócsáért Egyesület

MMTE Dombóvári helyi csoportja

MMTE Tolna megyei helyi csoportja

Pro Silva Egyesület

10. Külföldi együttműködés

Sajnos a jól ismert háborús konfliktusok miatt nem valósult meg a Jugoszláv Szövetségi Köztársasággal majd később a Horvát Köztársasággal közös nemzeti park ötlete, azonban a horvátországi Kopácsi Rét Természeti Park és a Duna-Dráva Nemzeti Park folyamatos munkakapcsolata és a két állam közös törekvése a közeljövőben határokon átnyúló közös védett területek kialakításának lehetőségét veti fel. Ezt erősíti a két szervezet igazgatójának aláírásával szentesített együttműködési szerződés, melyet 1999. december 15.-én Pécsen írtak alá. Ez 2001-ben miniszteri szinten is megerősítésre került. A teljesen hasonló jellegű területek azonos problémákkal küzdenek, amelyek megoldása és a természetvédelmi munka összehangolása mindkét fél közös ügye. Ugyancsak együttműködési szerződést kötöttünk az ausztriai Donau-Auen Nemzeti Parkkal mivel a Duna menti védett terület hasonló élőhelyeket foglal magába. Igazi jó szakmai kapcsolat jellemzi a két nemzeti parkot, együttműködés látszik kibontakozni néhány fajvédelmi (réti sas, fekete gólya), idegenforgalmi és oktatási programban.

11. Ellenőrzés

12. Fontosabb célkitűzések a következő évre

Gemenci bemutatóközpont megnyitása

A Duna-Dráva Nemzeti Park élővilágát bemutató kiállítás megnyitása 2003 júliusában várható. Az állandó kiállítás a Szekszárdi szabadidőközpontban Gemenc területén a kisvasút Északi végpontjánál tekinthető meg, megvalósulása 2002-ből áthúzódó KAC fejlesztési pályázatból lehetséges.

GEF vizes élőhely rehabilitációs program előkészítése

A Világbank által támogatott Duna Tápanyagcsökkentő Program részeként a teljes Gemenci és Béda-Karapancsai vizes élőhelyek rehabilitációjának előkészítése történik 2003-ban. Ennek keretében el kell készíttetni a megvalósíthatósági tanulmányt, a pénzügyi-gazdaságossági elemzést, a környezeti hatásvizsgálati dokumentációt és a kiviteli terveket is ebben az évben. Finanszírozása a Világbank és a KAC fejlesztési keretéből történik 60-40%-os arányban.

Horvát-Magyar közös természetvédelmi program megvalósítása

A program a Holland Kormányzat Pin-Matra programjából kerül finanszírozásra, melynek keretében vizes élőhely (Riha-holtág) rehabilitációja, egy közös ökoturisztikai térkép készítése, digitális adatbázis építés és madárvédelmi feladatok valósulnak meg. A program áthúzódik 2004-re is.

Vén-Duna vizes élőhely rehabilitációs program II: ütemének megvalósítása

A tárgyalt rendszer egy *mellékágnak* (Vén-Duna), a hozzá tartozó *holtágnak* (Cserta-Duna), két *foknak* (Sárkány-fok és Címer-fok) és egy *belső tónak*, (Nyéki-Holt-Duna), mint különböző típusú vizes élőhelyeknek a rendszere. A revitalizáció során elbontásra került Vén-Dunai keresztgát közepe, hogy a mellékágon a szabad átfolyás helyreálljon. A torkolatokban átépítésre kerültek a sarkantyúk, hogy a feltöltődés megszűnjön és kotrással vezérárok nyílt a már feltöltődött szakaszokon. A Cserta-Dunán küszöb épült a vizek visszatartására, a fokokon kotrással lett a kedvezőbb vízforgalom ismét helyreállítva. A Nyéki-tó felső és alsó végénél, a fokok csatlakozásánál szintén küszöbök épültek a víz visszatartására. A második ütem során teljesen befejeződik a kivitelezés és felállításra kerül egy hidroökológiai és biológiai monitoring rendszer. A program a KAC fejlesztési keretéből valósul meg.

Gemenci fokrendszerek és vizes élőhelyek felmérése, élőhely rehabilitációk előkészítése

A program során felmérésre kerülnek a belső-gemenci vizes élőhely rendszerek és konkrét rehabilitációs javaslatok készítése történik kiviteli tervekkel. A program a KAC fejlesztési keretéből valósul meg és áthúzódik 2004 évre is.

Drávaszentesi területi oktatóközpont megvalósítása

A program során az érvényes építési tervvel rendelkező oktatóközpont megvalósulásának és kivitelezésének első üteme kezdődhet el 2003 második felében a közbeszerzési eljárás lebonyolítása után. A program a KAC fejlesztési keretéből valósul meg és áthúzódik 2004 évre is.

Nagydorogi Szenes legelő kezelési feltételeinek kialakítása

Az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő egybefüggő homoki és nedves gyepterületen saját állatállomány kialakítása a cél a terület hosszú távú megőrzése céljából. Az infrastruktúra kialakításra került a 2003-as év feladata az állatállomány (cikta juh, magyar szürke marha, mangalica) területi fejlesztése.

Tátorján fajvédelmi program folytatása

A fennmaradt löszgyepek jelenlegi legnagyobb veszélye, hogy a nem őshonos fás szárú növények, mint például a *bálványfa*, a *keskenylevelű ezüstfa* és az *akác*, illetve az őshonos *galagonya* erőteljesen terjeszkedik, ami a gyepek teljes beerdősüléséhez vezet.

A löszvölgyek területét késő őszi időszakban egyszer le kell égetni, majd a cserjéket és a bálványfa csoportokat ki kell irtani. A letermelt cserjék tövét környezet barát vegyszerrel le kell kezelni, hogy az újra kihajtást megelőzzük. A program 2000-ben kezdődött és áthúzódik 2004-re is.

Szársomlyó Természetvédelmi Terület rehabilitációja

A szubmediterrán flóra és fauna legjelentősebb hazai élőhelyének számító terület bálványfával erdősen fertőzött. A program keretében a bálványfa szelektív vegyszeres és mechanikai visszaszorítása történik. A program a KAC fejlesztési keretéből valósul meg és áthúzódik 2004 évre is.

Vadmonitoring hálózat kialakítása

A erdőgazdálkodás erdőfelújításait, illetve a természetközeli erdőgazdálkodásra való átállást nagyon megnehezíti, ha a természetes újulat az erdőben nem tud megjelenni és megmaradni, ha szinte minden felújítási területet be kell keríteni. Be kell látni, hogy ma hazánkban annak a vadállománynak a többszöröse él, ami mellett hajdanán erdeink önmagukat fenn tudták tartani, miközben az erdők vadeltartó képessége a vágásos erdőgazdálkodás következtében folyamatosan csökken. Ez a nagyvadállomány ma ismét növekszik.

Az erdészeti élőhely rekonstrukciónak első és legfontosabb lépése az, hogy csak olyan vadállomány legyen a területen, ami a természetes felújítást nem akadályozza.

Saját vagyonkezelésben lévő erdők rehabilitációja

Ez részben az ültetvények elegyes, természetzerű erdőkre történő lecserélését, részben a vágásos, egykorú erdőkép természetközeli, változatos szerkezetűre változtatását kell érteni 1520 ha területen 2003-ban.

A Mecsek élővilágát bemutató kismúzeum kialakítása Abaligeten

A fejlesztés során teljes épület felújítás és állandó természettudományi kiállítás megvalósítása történik. A program Széchenyi Terv pályázati támogatásból valósul meg 2003-ban.

Nyugat-Mecsek, Kisszékely-Nagyszékelyi dombság, Szekszár-Geresdi dombság védetté nyilvánítása (összesen 20 000 ha)

A védetté nyilvánítási eljárás során az elkészült kezelési tervek segítségével mindhárom esetben a hatósági egyeztetéseket meg kell kezdeni 2003-ban.